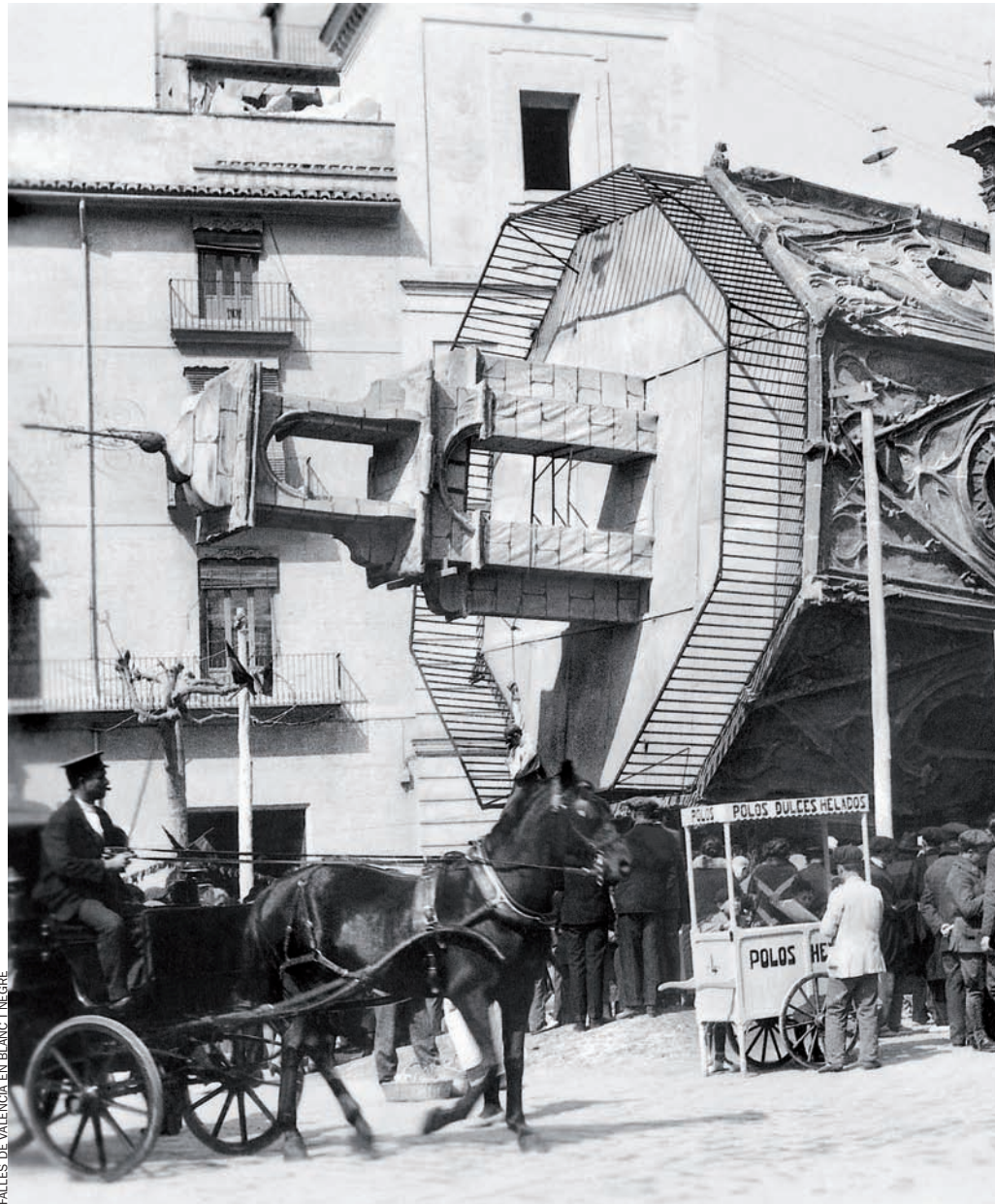

Els masclets bramen i en l'ambient ja s'ensuma que el calendari s'enfila cap a la setmana de les falles. Editorial Tívoli i el Museu Valencià d'Etnologia han publicat 'Falles de València, en blanc i negre', un llibre de fotografies antigues que convida a mirar la festa amb uns altres ulls.

N'hi ha de tan diverses com la festa mateix. Hi apareix, per exemple, la falla de *Don Joan d'Àustria - Doctor Romagosa*, del 1912 –una estructura de vora set metres en què un home sosté als braços un cotxe d'aquells temps–, en l'època en què els cadafals perderen l'esperit més satíric a favor d'un cert apologisme; o la falla *L'Espanya Imperial* –una amalgama com a base formada per la porta de la glòria de la catedral de Santiago de Compostel·la, un tros de la murada de Sòria, i la popa de la caravel·la Santa Maria...– que, el 1943, era un bon exemple de com la dictadura havia prostrat la festa a favor dels seus interessos; o els monuments cada volta més complexos de la dècada dels 60, quan, superada la riuada de 1957, les falles es van convertir en una icona folklòrica de l'Espanya de l'època.

De tot això, i de moltes més cabrioles artístiques, escorços de cartó pedra i mirades de perplexitat, en deixa testimoni *Falles de València en blanc i negre*, un llibre de gran format que arreplega unes 200 fotografies antigues dels monuments preses des de principi del segle XX fins al 1965. L'obra ha estat editada per edicions Tívoli i el Museu Valencià d'Etnologia i compta amb la col·laboració de l'Associació d'Estudis Fallers. El sociòleg i professor de la Universitat de València, Gil-Manuel Hernández, és l'encarregat de contextualitzar les imatges en els diversos períodes que va travessar una festa que, durant els 65 anys que documenta el llibre, visqué transformacions i derives, evolutions i trencaments que, en molts casos, no feien sinó reverberar el batec de la societat. De fet, la selecció de les fotografies s'ha fet amb la voluntat expressa de mostrar les falles com "una festa viscuda", segons que assenyala Hernández. L'obra, doncs, és insòlita perquè al contrari que *Historia Gráfica de las Fallas*, un clàssic de la bibliografia de la festa que publicà Vicente Vidal Corella el 1983, a *Les*

Falles en dos colors

FALLES DE VALÈNCIA EN BLANC I NEGRE

Una falla en forma de torre del Miquelet, realitzada pels artistes Liàcer i Pitarch, travessa la plaça de Tetuan, el 1929.

Falles de València en blanc i negre les fotografies mostren els monuments, però també les persones i els espais

urbans que els envoltaven. Homes amb barret fort i bigots exquisits, xicalla amb gorres, vells amb bruses, dones

FALLES DE VALÈNCIA EN BLANC I NEGRE

Al taller de Modest González, un artista faller retoca una hominitzada torre del Miquelet.

amb rostre sever vestides de negre rigorós... transiten per les 240 pàgines que té el llibre. L'obra és un catàleg de falles, però també un inventari de vestimenta humana i organització urbana en què qualsevol lector mínimament curiós detectarà rètols i façanes que encara avui, en un estat més bo o més dolent, formen part del paisatge del cor de la ciutat de València. Perquè, com diu el títol, les fotografies potser són en blanc i negre, però se'n desprèn la vivesa del moviment humà i el color imaginat de la festa. "Hem intentat que al llibre hi apareguen tota mena de falles, les més monumentals, però també les de barri", explica Salvador Calabuig, coordinador de l'obra.

Falles de València en blanc i negre no ha eixit al carrer amb voluntat de totalitat. Ben al contrari, el llibre és un "aperitiu", segons que expliquen des de l'Associació d'Estudis Fallers. La intenció d'aquesta organització és començar a confeccionar a partir de l'any vinent una *Història gràfica de les falles*, una obra d'alta volada que, segons el projecte amb què ara treballen, tindrà diversos volums i mantindrà la línia de mostrar "una festa viscuda". De moment, i tot esperant que aquest projecte comence a rodar, *Falles de València en blanc i negre* vol obrir camí al "re-descobriments i reconciliació de molts valencians amb les falles", segons el sociòleg Gil-Manuel Hernández.

Les falles guanyaven monumentalitat. En aquesta imatge, la falla *La cortesia* de Barques-Pasqual i Genís, de l'any 1959.

La publicació d'aquest catàleg fotogràfic no és anecdòtica. Les falles, sovint abordades amb visions tòpiques i folkloritzants, han esdevingut d'un temps ençà un tema d'investigació al qual historiadors i sociòlegs s'aproximen amb una perspectiva científica i rigorosa. Fou precursor d'aquesta línia el pedagog i historiador —a més de signant de les Normes de Castelló— Enric Soler i Godes. Molts anys després, la publicació de *Historia de las Fallas*, al periòdic *Levante-EMV*, va reactivar l'estudi al voltant de la festa. Aquella obra, que va veure la llum el 1990 i que va coordinar el professor universitari

Antoni Ariño, va actuar de catalitzador per reunir un grup de sociòlegs, historiadors, documentalistes, escriptors i periodistes que van donar forma a l'Associació d'Estudis Fallers.

Col·lecció compartida. Per aprofundir el seu treball de recerca documental i donar forma en un futur a la *Història gràfica de les falles*, l'Associació d'Estudis Fallers haurà de comptar, per força, amb l'ajuda de Javier Aura. De l'arxiu d'aquest col·leccionista fotogràfic han eixit la majoria de les més de 200 fotografies que inclou el llibre (algunes altres procedeixen de Josep Huguet,

l'altre gran col·leccionista valencià). En té d'Alzira, Borriana, Gandia... i de València. Moltes, moltíssimes. Quantes? "Uf, això no ho sé", riu Aura. El seu cas és curiós. Va començar en la informàtica però a poc a poc es va anar interessant pel món de les antiguitats. D'aquí va fer el salt al col·leccionisme fotogràfic. "És que no ocupa tant d'espai!", explica divertit. Va començar a recórrer el País Valencià amunt i avall, poble a poble, cercant les imatges que testimoniaven la vida quotidiana dels avis dels nostres rebesavis. Fins i tot a París ha comprat fotografies. De l'altre costat dels Pirineus es portà, de fet, la

Un grup d'homes miren a la càmera mentre l'objectiu capta el monument *Subsistències*, a la plaça del Guerriller Romeu - Carda - Bosseria, 1916.

fotografia més antiga de totes les que té al seu arxiu: una vista d'Alcoi presa el 1854 per un enginyer francès. La recerca documental d'Aura és, en la majoria dels casos, molt més mundana que no pas al Mercat de les Puces o a l'hotel Drouot. Cotxe amunt, cotxe avall, Aura s'ha dedicat a picar a la porta de desenes de fotògrafs en actiu o jubilats per interessar-se pels seus arxius. "Fins fa molt poc, entre els fotògrafs no hi ha hagut una cultura a favor de la conservació", lamenta Aura. "Hi ha moltes imatges que s'han perdut, perquè, passat un temps, els fills o els fotògrafs les han llançades a la brossa. Algunes altres són en un estat de conservació lamentable." A tots aquells que no s'havien desfet de les seues plaques de vidre o dels negatius, Aura els les va comprar. També n'ha comprat a particulars, perquè en aquest negoci el boca-orella és el canal de comercialització més efectiu. Per a documentar-les, els jubilats són una font d'informació imprescindible. Ara per ara, al seu arxiu, a Alcoi, ciutat on va nàixer i on va començar a cultivar el seu interès pel col·leccionisme, s'acumulen al voltant d'un milió de fotografies.

S'acumulen, caldria dir, i es difonen. Perquè la voluntat d'Aura ha estat, en vista de l'enorme volum de fotografies que anava adquirint, de divulgar aquest patrimoni fotogràfic. "El vici dels col·leccionistes és de tenir les coses i no compartir-les. I a mi això no m'agrada", explica. Per això va crear, fa sis anys, l'editorial Tivoli, plataforma a través de la qual pot difondre, en forma de llibre, petites porcions de la seua col·lecció. De moment, ja n'ha publicats una quarantena, la majoria temàtics (n'hi ha sobre la taronja, però també sobre el tren Alcoi-Gandia, la batalla de les Flors de Dénia o l'escoleta de Bellreguard) o sobre pobles, "perquè la història dels petits pobles fa la història gran", apunta. La publicació ara de *Falles de València en blanc i negre* és un pas endavant en el projecte d'Aura, si bé ni el gran format de les fotografies ni la tapa dura ni el fet de veure el llibre en lloc destacat de les prestatgeries dels grans magatzems no l'impressionen. "Del col·leccionisme, no se'n pot viure. Però et dona més satisfaccions", riu.

Violeta Tena